

МОБИЛНИ АПАРАТИ - МЕДИЈИ ДИГИТАЛНЕ КУЛТУРЕ

МОБИЛНИ телефони су дефинитивно из корена променили наш живот и начин на који (свако)дневно комуницирамо са светом око себе. Из дана у дан произвођачи нас бомбардују (нај)новијим моделима и иновацијама тврдећи да су корисници све захтевнији, тако да мобилна општина постају саставни део не само индустрије забаве, већ и масовних медија. У ствари, попут штампе, телеграфа, писаће машине, фонографа, радија, филма или ТВ-апарата, постали су нераздрожни део нашег живота. Обележавајући ових дана две деценије Ворлд Вајд веба, њен утемељивач сер Тим Барнерс-Ли тврди да нам предстоје још веће "импловне промене" које ће уздрмати свет док будућност Интернета лежи у мобилним телефонима.

Тек сада видимо колико је био у праву аутор једне од културних (ме-

Микеланђело *Присеки* Италијански културни центар

не уметности. Телевизијско извештавање се не може замислити без ока - сићушног објектива мобилног телефона. Најексклузивније слике протеста иранске опозиције са техранских улица дневно су шверцавали анонимни извештачи посредством мобилних апарата, тј. Интернета. Ових дана велики број наших медија воде вас на различите фестивале "захваљујући мобилним веб-претраживачима" ...

Да се филмска уметност, полако али сигурно, са големог биоскопског платна и ТВ-екрана премешта на дигитални екранчић мобилног телефона показују многе светске тзв. "цепне" синеастичке смотре, па и фестивал који група београдских ентузијаста приређује под заједничким именом - "Нова светлост на длану". Реч је о пионирском медијском пројекту који носи авангардну сласт некадашњег београдског Фестивала аматерског филма (популарни БАФ!), јер промовише нове филмске и визуелне тенденције савременог света, укључујући

Позиционирање без посредника

Бранислав Милтојевић

дијских) студија прошлог века "Познавање општина - човекових продужетака" Маршал Маклуан. Колико је био испред времена показују и брзи трендови развоја мобилне телефоније, наравно и садржаја који они стварају и конвертују, односно реализују и преносе! Вишедеценијска инвазија "хладних" општина учинила је много на снижавању температуре "врхних" култура. Да подсетимо да друштвени процес који назначавача ову промену, Маклуан назива "импложом", за разлику од експлозије која је била својствена "врхним" културама и која се састоја у распарчавању, деоби друштвене заједнице. Како се наше електронско Маклуановско доба имплодивне или сажимне енергије света судара са старим експанзионистичким и традиционалним обрасцима показују и (при)ручни медиј мобилног телефона.

Амасовни трендови који обележавају мобилну технологију су садржаји, пре свега мултимедијални, али и коришћење телефона за готово све, од развоја онлајн новинарства, преко зин-издаваштва, до снимања филмова "најужег формата". Узана дигитална форма мобилног, одавно је из креативне употребе потиснула класичне "аматерске формате", какви су били филмови снимани на траку од осам и шеснаест милиметара. Речју, у свевидљивом времену гугл-генерације (која, полако али сигурно, наслеђује Копландову - "Генерацију Икс"), мобилна средства (ре)продукције стварности постају још више актуелна и плодотворна, јер захваљујући новим технологијама, посебно Интернету, данас, 24 часа, сви могу да снимају и у моменту да емитују, размењују своје и туђе дигиталне слике, записе, артефакте... На америчком Бостонском универзитету већ годинама професор Јан Иглисон држи часове из предмета мобил-

Шон О' Брајен

Водени вртови

*Вода се назирала у шравњаку
Појуйи полузатирјаној огледала које су
Претходници испустили.*

*У њему су се оглаживала лица
Осамдесетогодишњих специјалиста
Која смо виђали у ходницима*

*Продаваца смрти чије мишљење
О дисајним проблемима шражимо
У булеварским вилама које заугарају на шрулеж.*

*Стајали смо на њиховим линолеумима
И (у)дисали, а испод нас
Црна река људи*

*Нагињала се и ослушкивала.
На ситејенишћу подрума,
Викторијанци у црној одећи*

*Хранили су реку душама.
Оставили су нам своје ствари,
Плаве хриди*

*Обрасле стабљикама зове,
Конзерве јуне рђе у шуји,
А на полицама,*

*Енглески њесници, сви влажни
С добрим намерама, никад (про)чишани.
Миље њихових поплавених зрובהа*

*Беху камене саобраћајне колоне
Испод којих су их стирљиви водоземни анђели
Полако возили.*

*Поново дойиру зласови
Из одвода и решетки.
Ловци на благо*

*Сјусишше се доле, док смо се ми
Све то време изграли у
Кишној башии Краља смрти.*

(аутор је добитник Награде за књижевност Нови Сад)

снимање филмова на мобилним апаратима. Уосталом, све су мање уочљиве границе између филма, радија, телевизије, Интернета и мобилне телефоније, па место класичних форми медијског изражавања све више заузимају - дигиталне!

Речју, данас се мобителима снимају целовечерњи филмови (најпознатији је "Ес-Ем-Ес шугар-мен" Јужноафриканца Арјона Кагенофа, реализован са осам мобилел-камера...), музички албуми, а и тржиште игара и апликација је у великом успону. Истина, средствима масовних комуникација, па и овој врсти општења, својствено је да отупљују и омамљују човекову свест. Међутим, за разлику од фотографије и видео-записа који доминирају забавним, корисничким садржајима и у чијем стварању могу учествовати сви, "озбиљнији" садржај подразумева много више креативног стрпљења и сериознији приступ, али и баратање одређеним стваралачким вештинама, било редитељским, музичким или у случају игара и апликација - програмерским.

Уосталом, друштво није никад, па ни данас - на прагу новог миленијума, свесно свих последица које им нови тип друштвеног општења доноси. Интернет на нов начин позиционира човека у свету, дајући привид бескрајним могућностима контактирања - без посредника! Како луцидно примећује Лав Манович, Интернет, самим тим и мобилни апарати, враћају нас у време приватних медија - књижевних салона из 18. века и сличним, малим интелектуалним дружинама, кружоцима за игру, у којима су поручке путовале од једне до друге собе, или до мање групе, уместо да су одмах биле доступне милионима. Зато су и мобилни апарати "нови тип комуникације", који савршено (ре)комбинује јавни и приватни вид медијског посредовања!

КЊИГА "ХИТЛЕРОВА ПРИВАТНА БИБЛИОТЕКА" ОТКРИВА НОВО ЛИЦЕ НАЦИСТИЧКОГ ДИКТАТОРА

НАЦИСТИЧКИ вођа Адолф Хитлер није само спаљивао књиге, него их је и читао! Изгледа невероватно да је немачки диктатор, иначе одговоран за уништавање стотина хиљада књига које су по његовој процени спадале у дисидентску књижевност, био велики колекционар (16.000 наслова!) и "фан" "Робинзона Крусое" и "Гуливерових путовања". Тешко је замислити Хитлера као љубитеља великих класика, али књига "Хитлерова приватна библиотека" Тимотија В. Рајбака, коју ће ускоро на српском језику објавити издавач "ННК интернационал", открива такав портрет нацистичког вође.

Не изненађује Хитлерово интересовање за научне радове о тровању гасом, за историју немачке ратне морнарице током Првог светског рата или дела филозофа Фридриха Ничеа, чију је мисао, за своје потребе, потпуно искривљено тумачио. Оно што чуди јесте да се међу 1.200 његових књига, које се чувају у америчкој Конгресној библиотеци, уз антисемитско дело америчког индустријалца Хенрија Форда "Међународни Јеврејин, највећи светски проблем" налазе и комади Вилијама Шекспира. Многе од тих књига су с ласкавом посветом "Mein Fuhrer" од самих аутора, а велики број је у кожном повезу са утиснутим златним орлом и Хитлеровим иницијалима. Претпоставља се да две трећине тих књига никад није отворено, али се са сигурношћу зна да је волео Сервантесовог "Дон Кихота", "Робинзона Крусое", "Чича Томину колибу" и Шекспира.

Говорио је да је свака од тих књига величанствена идеја за себе. У "Робинзону Крусое" запазио је "развиј читање историје људског рода". Према његовој процени, "Дон Кихот" је "ингениозно" дочарао крај једне епохе, а поседовао је илустрована издања романтичних описа Гистава Дореа, који тог Сервантесовог јунака показује како пати од халуцинација.

У својој колекцији имао је сабрана дела Вилијама Шекспира, штампана 1925. године у Немачкој, у преводу Георга Милера. Целокупна едисија је у ручно рађеном кожном повезу, са златним угравираним орлом на коме су Хитлерови иницијали. Хитлер је сматрао Шекспира супериорнијим од Гетеа и Шилера. Рајбак указује на чињеницу да је Шекспир распиривао Хитлерову машту са британским царством у успону, док је за своје сународнике, Гетеа и Шилера, мислио да су таленат узалудно трошили на причу о кризним средњим годинама и породичном ривалству. "Хамлета" је просто упијао. "Бити ил' не бити" била му је омиљена фраза, као и "То је Хекуба за мене". Нарочито је био наклоњен Јулију Цезару, а 1924. године у свом блоку за скицирање детаља је нацртао бину за први чин, с мрачним фасадама које су заклањале форум где је Цезар избоден. "Срешћемо се опет на Филипинима", у више наврата је поручивао пре тећи свом противнику, имитирајући пророчанско упозорење упућено Бруту после убиства Цезара. Говорило се да је дан Мартовских ида одвајао за важне одлуке.

Шекспиров комплет је, пише Рајбак, Хитлер држао на другој спрату, у својој радној соби, у кући у Алпима у јужној Немачкој, заједно с кожним издањима свог другог омиљеног писца Карла Маја. "Прва књига Карла Маја коју сам читао била је "Кроз пустињу", присетио се једном приликом, "био сам одушевљен, потпуно сам му се предао." Касније је говорио да је пронашао исти мир у

Мрачни фан Гуливера и Робинзона

Драгана Матовић

Шекспира сматрао супериорнијим од Гетеа и Шилера - "Хамлета" просто упијао. Опседиван читалац у потрази за тезама које би подупирале његове злочиначке идеје

Волео уметност

ПОСЛЕ војних тема, Хитлер се највише занимао за архитектуру, позориште, сликарство и вајарство. О његовој неоствареној жељи да буде сликар сведоче многобројна дела о надреализму и дадаизму. Једна од његових проиничких напомена на маргини једне од тих књига гласи: "Модерна уметност ће да револуционисе свет? Мало морген!" Док је писао ове напомене, никад није користио пенкало, већ старомодно перо или мастиљаву оловку.

Стварање Рајха

- ДОК сам проучавао књиге у Конгресној библиотеци, дошла ми је до руку једна којој су недостајале странице. Корнице су биле од издживог ланеног повеза, под насловом "Северна, централна и источна Азија: Приручник за географију", са угравираним златним тиском на плавој позадини. Уместо оригиналних страница, убачени су хрпа докумената без реда и неколико десетина фотонегатива, као и запис, без датума, насловљен "Решење за немачко питање", и кратка белешка: "Мој Фиреру, на дан четрнаесте годишњице када сте први пут крочили у Штернекер, госпођа Гар вам је показала листу ваших непријатеља. Уверени смо да је овај час, час рођења нашег велелепног покрета и нашег новог Рајха. Лојални до смрти. Стари другари." На тој картици није било датума, а листа првих чланова нацистичке партије је недостајала, али спомиње се име госпође Гар, и претпоставља се да се то односи на жену Ота Гара, златара који је творца прве "свастике" за нацистичку партију.

Карлу Мају, као што су га други налазили у Библији.

Хитлер је познавао и религијске текстове, а поседовао је леп примерак "Речи Христових", у кожном повезу од тенежне коже окер боје, са златним тиском који је, како наводи Рајбак, до данас остао под прстима мекан као плиш. Поред узглавља, држао је прилично коришћен примерак безобразног стрипа Вилхелма Буша "Макс и Морис".

- Хитлер је не само читао него је и подвличао омиљене мисли, вертикалним линијама означавао је посебна места, или, пак, знацима узвика драматизовао своја открића - указује аутор "Хитлерове тајне библиотеке". - А читао је доста, и то баш тридесетих и четрдесетих година прошлог века, без обзира на ужасне наредбе изговорене трен пре него што ће се повући у своје одаје. Био је опседиван и селективан читалац, највише усмерен тражењу теза које би подупирале његове злочиначке идеје. Волео је да пише белешке по маргинама, а нису му биле стране ни врло слободне интерпретације Ничеових и Шилерових реченица, којима је подупирао своје идеје.

Хитлер је размештао своје књиге непрестано и инсистирао да их лично распоређује по полицама. Копија његовог родослова била је између хрпе чланака из новина, под називом "Недељне медитације", и страница политичких карикатура из 1920. године. Копија есеја пруског генерала Карла фон Клаусевица, с његовом чувеном изјавом "рат је продужетак политике", делила је место са француском вегетаријанском кухињом са посветом "Monsieur Hitleru, вегетаријанцу". Међу књигама је и монографија Лени Рифенштал с фотографијама Олимпијских игара 1936. у Берлину. У њој се, као и међу многобројним другим књигама, може прочитати: "Мом вођи, захвална и верна Лени Рифенштал."

Рајбак указује да се често јасно може видети коју је књигу Хитлер читао. Тако је, на пример, књигу Макса Осборна "Берлин", својеврстан водич кроз архитектуру града, датирао са 22. новембром 1915. У то време као немачки војник ратовао је у Француској. Та књига се данас готово распадала, објашњава Рајбак: "Када човек отвори књигу виде се масне мрље од свеће на неким страницама. То је књига коју је двадесетшестогодишњи каплар носио са собом на фронт, и коју је чувао до краја свог живота."

Готово половину Хитлерове библиотеке чиниле су књиге о рату и војсци, а волео је да завире и у окултне приручнике. Дела из астрологије и окултнизма потичу из свих делова света, и по потреби су, по Хитлеровом захтеву, превео на немачки. Хитлер је веровао у окултно, па се у колекцији налазе и спиритуалистичке фотографије звезданих констелација у важним данима његовог живота. Њих је својеручно коментарисао и свака од њих има засебан коверат. Значајан део библиотеке посвећен је и нутриционизму и дијетама, а једно од Хитлерових запжања сачувано на маргини је: "Краве треба да дају млеко, волови да вуку терет."

Читао је ноћу, у потпуној тишини, уз обавезну шољицу чаја. Његова љубавница Ева Браун је због тога многе ноћи преспавала сама. Најбизарније што је Рајбак пронашао на страницама његових књига била је два центиметра дуга длака пронађена у архитектонском приручнику из 1915, за коју се претпоставља да је "побегла" из Хитлеровог брка! ◆

ПАНЧЕВАЧКИ СЛИКАР ДРАГОСЛАВ ХУСАР НАСТАВЉА ДА СТВАРА ЗАНИМЉИВЕ АКВАРЕЛЕ

Страствени посматрач предела

ПРИВУЧЕН атмосфером и светлима свог поднебља, радећи скоро без даха, панчевачки сликар Драгослав Хусар исказао се врло брзо као осетљив сликар пејзажа. Хусар ни ове године не мирује: или је на колонијама, или своје стваралаштво исказује на изложбама у Батајници, у Мађарској, у местима јужног Баната... - Његов реализам не подлеже лепоти завичаја на сладунав, допадљив начин, не подилази малограђанском укусу. Све је код њега дато у заносном бришућем лету над рекама, засецима, шумарцима и пропланцима, чије је исходште у празнини небеске пращине - записао је о Хусаровом стваралаштву истори-

чар уметности Драгомир Тодоровић. О Хусару ће Тодоровић записати и ово: - Као сапутник имао сам прилику да га гледам како се под црним шеширом, машући широким четкама, као какав диригент у житном пољу, бори са разливеном бојом да оно што је невидљиво учини видљивим... Хусарови акварели, настали последњих година, често великог формата, откривају изливене рукавце са Дунава, мочварне околице или јединствену и застрашујућу лепоту стрмих ђердапских уска. Историчар уметности Милан Веиновић за овог сликара каже "да самостално ликовно формирање, сликајући већ више од четири деценије, вибрантно и сензибилно, са

лакоћом излива на папиру чудесан сјај поднебља и дар сопствене енергије..." У јесен 2006. године настаје Хусаров циклус записа са Свете Горе Атонске, задивљених потеза пред Симоном Петром, карејским црквама и пиргом Свете Ане. И, поново свуда светлост, оркестрира и пробија се међу облацима, долази са покретима ветра у измаглици. - Радим неуморно - искрен је сликар. - Отуда и толико слика и толико изложби. Захвалан сам колегама, пријатељима, захваћан сам онима који ме позивају на сликарске колоније. Јер, то је место где могу са лакоћом да стварам. Отуда на мојим сликама и Ђердап и Морава, и предели са Ибра, и пејзажи који се, кат-

кад, само једном виђају... Иначе, изузетан је и спој галеристе из Батајнице Пеђе Аћимовића и сликара Драгослава Хусара. Дугогодишње пријатељство, учешће на сликар-

ским колонијама, заједнички пројекти и ходочасно обилажење Свете Горе изнедрили су у Галерији "А" изложбу Хусарових акварела "Сјај поднебља".

М. С.

ИЗ РУКОПИСА

Троугао, квадрат

Горан Милашиновић

ЧЕКАО ју је на аеродрому "Хитроу". Била је то добра одлука, добра за њу. Последње остатке енергије Марина је употребила да изађе из авиона. Пред пасошком контролом први пут је изгубила свест. Он је чуо своје име на разгласу и потрчао. Срећом, лондонске папире имао је са собом, могао је право до ње. Док је долазио на аеродром, размишљао је да се одвезу до града аутобусом. Желео је да јој успут разбије мит о енглеском пејзажу: иста ствар као да путујеш до Валаева. Међутим, није било шансе, Марина је губила свест чим се усправи. Из таксија ју је изнео на рукама. На брзину, смислио је да газдарицу превари фолом као да носи младу преко прага. На сву срећу, газдарице није било за пултлом поред лифта. Вероватно, и она је, попут других, подлегла раздраганој атмосфери предбожићне недеље. Било је то тачно седам дана пре 25. децембра. Док ју је носио, помислио је како је лака, лакша од панкерке из Сохоа. Одавно је није држао у рукама. Али, онда је схватио да она има најмање петнаест килограма мање него раније. У ствари, уверио се у то док ју је свлачио и полагао у кревет.

Спавала је два пуна дана. Он је седео преко пута кревета, на фотелији. Гледао је час у њено тело које се тресло непрестаним, ситним тремором, час кроз прозор у неки црначки љубавни пар преко пута. Црначки пар се палио на показивање. Назвао је Милса. Милс је разумео да свако жели кући за време празника. Панкерка га сигурно неће тражити, она и не зна где он станује. Марина је била на дну. Смек, како су хероин звали у Лондону, уништио је све што је било у њој. Боље речено, одсуство хероина уништавало је све што је било у њој. Тај ђаво је вакуум који те усисава. На крају постанеш усрани, угасли вулкански кратер. Посматрао ју је док је спавала: урадила је што је могла. Коса на глави била је кратка, офарбана, али њена. Фармерке нису имале поцепана колена. Подочњаци нису били од шминке него прави. Од образа, боље речено, од јабучних костију до средине виличних костију спуштала су се два дубока уска. Имала је гаћице, биле су беле, чисте. Тетоваже по рукама и задњици није могла да скине, то је разумљиво. Ноге су јој се још више издужиле и истабиле. Пупак јој се увукао у леђа. Убоде од инјекција имала је посвуда, на подлактицама, ногама, бедрима. Чак и на дорзумима оба стопала. Није предузимао ништа, чекао је. Најтеже је тек требало да дође. Сигурно је узела добру дозу у Београду, прави проблеми доћи ће трећег дана. У ствари, та прва два дана није спавала, било је то наизменично бунцање и буђење. Чешање и тресавица. Али није био сан.

Трећег дана се пробудила, он је тама размишљао да изађе до продавнице, резерве млека и хране у фрижидеру нису биле довољне за дужи егзил. Мислио је да оде до болнице и покуша некако да набави "валијум", "сера" или чак "метадон". Није знао како, али могао је бар да покуша. "Клонидин" би сигурно добио, могао је да се извади на повишен притисак или нешто слично. Али није хтео да је остави ни за трен. Трећег дана су јој се уколчиле и охладиле ноге. Изнад пупка била је полужива, испод пуп-

ка полумртва. Проговорила је колико-толико сувисло четвртог дана. Чешала се до изнемоглости, говорила је да је сврби крв. Час је ридала, час се смејала. Све време је мумлала. Сваки његов додир изазивао је грч оног дела њеног тела који би додирнуо. Морала је да се склупча и тако да се подвиге под њега - онда је све било у реду. Остајали су сати-ма у том положају, некада на кревету, некада склупчени на фотелији. Он се сећао ташмајданске клупе испод "Метропола" у гимназијским данима, осећај њеног тела био је исти. Пила је само воду, касније сокове. Кад год би нешто попила, повраћала је док се не испеди као сунђер. Он је мењао чаршаве. Прао тепих. Трчао до перионице веша и назад. Трчао до продавнице и назад. Закључавао је врата споља. Седмог дана од њеног доласка био је Божић. Улица испод хотела била је празна. Чула су се звона са цркава. Голи црнац био је иза леђа црнкиње на прозору.

Друге недеље почела је да једе. Говорила је да јој је мука, али је је-ла. Повраћала је само ујутро. Устала је, почела је да хода. Неколико пута у току дана превалила је по седам, осам метара у соби. Потом је легла, уморна као да се попела на Панчићев врх. Сама је ишла у WC. После десет дана хтела је да изађу на улицу. Хајд парк је још био недоступан, иако није био удаљен више од једног километра. Заобилазили су у широком луку све што је имало било какве везе са панком и панкерима. Наркомана у Лондону има у улазу сваке зграде, било је немогуће не сретати их. Окретала је главу у страну. По томе, он је знао: биће све у реду. О чему су разговарали после, када је стала на ноге? О свачему. Само нису помињали то како родитељи нису хтели да је виде ни чују последње две-три године. Нису помињали ни свирку. Обоје су осећали да се са тим у вези догодила нека грешка.

Треће недеље он се јавио на посао. Било је то недељу дана после рока за повратак који је најавио. Милс га није ни погледао. Марина је остајала пре подне сама. Претурала је по његовим књигама, гледала телевизију, приметила прозор преко пута. Тражила је да се тестира на сиду. На-шао јој је место, за наркомане било је бесплатно. Резултат је био негативан, да је имала више снаге у телу сигурно би га загрлила. Али није, само се насмејала. Био је то први њен осмех откад је стигла у Лондон. Трајао је само један кратки тренутак. Тренуци су одувек све оно што су њих двоје имали. Или заслужили. То је његов део ње. Тако је било, тако ће да буде. По повратку у Београд, Марина није нашла посао. Нашла је мужа. Стални посао није јој више био неопходан, дизајн је од тада био њен став према Београду, другим људима. У некој од каснијих посета Њујорку подвргла се пластичним операцијама тетоважа. Онај дан, када је дошла у Лондон и изгубила свест пред пасошком контролом, био је уторак. Он то није запамтио, Марина јесте.

(Одломак из романа Горана Милашиновића "Троугао, квадрат" који објављују "Стубови културе")

КЊИГА ЕСЕЈА, КРИТИКА И ЗАПИСА "ПЕСМА ОД ПОЧЕТКА", ДРАГАНА ХАМОВИЋА

Осврт на песникову слику света

ПОЛАЗЕЋИ од идеје да је песма део велике тајне постојања, песник, књижевни критичар и уредник Драган Хамовић у књизи "Песма од почетка", у издању зрењанинске "Агоре", води дијалог са неким од најзначајнијих српских песника протеклог века. Од Јована Дучића и Алексе Шантића, преко Васка Попе, Стевана Раичковића, Јована Христића, па до песника нашег доба Миодрага Павловића, Матије Бећковића, Љубомира Симовића, Милосава Тешића, Рајка Петрова Нога и других.

Текстови објављени у овој књизи настали су у распону од три године. Писани су, како је наведено у говору, једино када су спољни налози или наруџбине били подржани

унутарњим разлозима онога који пише. Аутор признаје да се од почетка бави само оним што га личније дотиче у прожимању његове две неодојиве вокације, песничке и интерпретативне. То је, по његовом уверењу, начин и да се начас одмакне од себе самога, провери и потврди сопствени песнички смер, али и пут да се изабрано тематско подручје "до у срж" обухвати.

У овој књизи есеја, критика и записа, осврт на поезију, на стожерну песникову слику света бива виђен као осврт кроз поезију, као трагање за традицијским матрицама и континуитетом - написао је Ненад Шапоња, рецензент и уредник овог издања. - Текстови су видно обележени темама које Хамо-

вић сматра значајним за главне токове српске поезије, али су у сталном видеоокругу и поједине појаве које сматра актуелним, па и оне што продиру у књижевну област из ванкњижевне сфере у амбицији да развргну њен на књижевним мерилима успостављен поредак и наметну тренутно курентнију, крајње идеологизовану слику ствари - оцењује Шапоња и додаје да су се у овом низу нашли текстови који о песничком и искуству тумача говоре из првог лица јединице.

Хамовић је добитник награде "Милан Богдановић" за књижевну критику и награде САНУ из Фондације Бранка Ћопића за песничку збирку "Матична књига".

Д. М.

Иван Лаловић

Сизиф и камен

*Дошло је време
да гласно проговорим
да се коначно представим.*

*Ја сам камен,
журан уз брдо,
ишћо се скопирља
безброј ишћо назад,
на ишћоћак
и за шћо не фале медаље:
модрице, избијено око
добро уђруван бубреж.*

*Среће и разбибриже
колико ишћоћарца
у рибарским селима
на крајњем северу.*

*О шћоме ко је Сизиф
збориће вам очевидац,
ишћо савесити.*

(Из збирке песама "Слово претка", у издању "Бранковог кола", Сремски Карловци)

Зоран Недељковић

*Овде севне золи камен.
онде сломљена кості.
Ту најев славуја,
Тамо уздах, магли ми вид.
Научила сам
Да се најнем
И видим шћа лица
Посебно шћвоје Лазаре.
Али гледам
И у очи шћвоје деце,
И молим се,
Да буду зошћогари
Као шћи, кнеже,
Од када си шћешки шћлем
Сћавио на гћлаву
Чешки ишћћрављене Турке
Са рођовима бика
Као Миношћур у свом лавириншћу.
Госћоде, ишћмилуј гћ.
Поклич њеџов.
Анћели шћвоји нека чују,
Као шћћо гћ ја сада чујем.*

(Из збирке песама "Хипносов шапат")

Милош Јамушаков

СТИЋИ ЋУ ТЕ

*Молим семафоре,
лежеће ишћолицје,
рамће на ишћлазима ишћо ишћруже,
да шће заусћћављају,
и усћоре шћи крећћање.
Молим саобраћајне знакове
да се измешају,
да шће збуне
и најћерају на криво скрећћање.
Молим лућке у излозима
да се ишћресвуку,
и учине све да шћи се доћадну,
да засћћанеш.
Молим уличне свираче
да шће музиком ишћривуку
и украду шћи граџоцене ишћренућке
како бих усћео да шће сћишћнем и сћречим
да у некој друџој ишћсми нешћћанеш.*

(Из рукописа)

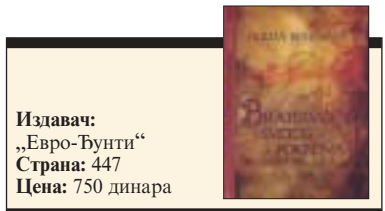
СЕДАМ КЊИГА ЗА СЕДАМ ДАНА

“БРАТСТВО СВЕТОГ ПОКРОВА”

ХУЛИЈА НАВАРО
Древна тајна

ПОСЛЕ пет веома запажених публицистичких књига, позната мадридска новинарка Хулија Наваро отиснула се у свет белетристике и написала роман “Братство Светог покрова”, који је у Шпанији добио већ 40 издања и преведен на више од 30 језика.

Користећи историјске чињенице и богату стваралачку машту, ауторка је покушала да истражи историју Светог покрова, платна у које је Јосиф из Ариматеје увио Христово тело после распећа. Пожар у торинској катедрали где се чува покров и смрт човека коме је одсечен језик, покрећу

Издавач:
„Евро-Тунти“
Страна: 447
Цена: 750 динара

интензивну полицијску истрагу коју води Марко Валони. Заједно са атрактивном историчарком Софијом и бескомпромисном новинарком Аном, он покушава да открије тајну која води порекло још из доба крсташких ратова и сеже до данашњег времена. Постепено се открива да су у вековима прикриване догађаје били уплетени моћни људи из политике, религије, науке, уметности, тајних организација... Преводилац је Александра Мачкић.

“НА РЕЦИ КОД ДВЕ ПТИЦЕ”

ФЛЕН О’БРАЈЕН
Жестока иронија

РОМАН “На реци код две птице” књижевни знаци данас сврставају међу прве постмодернистичке романа у историји књижевности, а њеног аутора Флена О’Брајена (1911-1966), заједно са Џојсом и Бекетом, убрђају у три највеће ирске прозна писца прве половине 20. века.

Оквир романа, написаног у изразито иронијско-комичном тону, чини аутобиографски портрет левог даблинског студента који бежи са предавања и у доколици, када не пати од мамурлука, пише роман. Главни јунак његове експерименталне књиге је писац Дермот Тревис, који пи-

Издавач:
“Агора”
Страна: 270
Цена: 864 динара

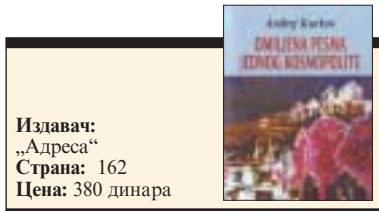
ше дидактички роман, позајмивши типске јунаке из различитих жанрова који кују заверу против аутора и пишу роман о њему. У сусрету неспојивих времена и жанровских јунака, тако се догађа да каубоји терају стоку кроз четврти Даблина и траже одбегле робове, а Индијанци се сукобљавају са даблинском полицијом. Од свих пародија, примећује преводилац Предраг Шапоња, можда је најоштрија она на рачун ирског мита и патриотизма.

“ОМИЉЕНА ПЕСМА ЈЕДНОГ КОСМОПОЛИТЕ”

АНДРЕЈ КУРКОВ
Побуна војника

УКРАЈИНСКИ уметник Андреј Курков (1961), који је, иначе, завршио неколико факултета и зналац је многих језика, веома је пељен и као писац и као филмски сценариста. Од до сада 20 објављених књига, критичари издвајају романа “Пикник на леду”, “Добри анђеосмрти”, “Омиљена песма једног космополите” и “Вртови господина Мичурина”, који су преведени на више од 30 језика.

Као и “Пикник”, који је веома добро прихваћен код наших читаоца, и “Омиљена песма” је роман персифлаже, ироније и мешавине реалистичких и фантастич-

Издавач:
„Адреса”
Страна: 162
Цена: 380 динара

них елемената о нашем добу ратова и милитаризације света. Радња се дешава у приморском градићу у којем су смештени војници разних нација да у утопијском миру одахну од ратне службе. Град постаје сцена просветљене побуне војника који желе да се потпуно ослободе служења рату, што изазива реакцију војне машинерије... Према оцени рецензента Зорана Ђебрића, овај роман је лудична слика нашег времена. Преводилац је Веселка Сантини.

БЕСТСЕЛЕРИ

ХИТОВИ У СРБИЈИ

1. “ПОБЕДНИК ЈЕ САМ”
Пауло Коелњо („Паидеиа“)
2. “КОЛИБА”
Вилијам П. Јанг („Лагуна“)
3. “ЛОВАЦ НА ЗМАЈЕВЕ”
Халед Хосеини („Лагуна“)
4. “ЗАМАК У ПИРИНЕЈИМА”
Јустејн Гордер („Геополитика“)
5. “ТЕСЛА, ПОРТРЕТ МЕЂУ МАСКАМА”
Владимир Пиштало („Агора“)
6. “ДОВОЉАН РАЗЛОГ”
Марија Јовановић (ауторско издање)
7. “ТАЈНА”
Ронда Берн („Дејадора“)
8. “КОНАЧНА ИСТИНА”
Верослав Ранчић („Дерета“)
9. “ПРИЧИ НИКАД КРАЈА”
Г. Нешовић, Ј. Грегановић (Самиздат Б 92“)
10. “ХИЉАДУ ЧУДЕСНИХ СУНАЦА”
Халед Хосеини („Лагуна“)

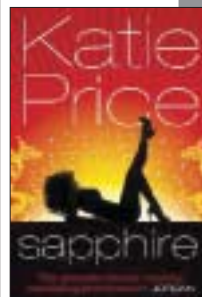

Издавач:
„Паидеиа”
Страна: 319
Цена: 890 динара

ХИТОВИ У БТИТАНИЈИ

Подаци:
“Гардијен”

1. “САФИРА”
Кети Прајс
Сафира Џонс не верује више у љубав откако је затекла супруга с љубавницом у њиховом брачном кревету.
2. “ГЛАДИЈАТОР”
Сајмон Скарпо
Већ неколико недеља овај роман, чија се радња догађа у старом Риму, не силази с врха бестселер листе “Сандеј тајмса”.
3. “ДВАДЕСЕТОГОДИШЊАКИЊА”
Софи Кинсела
Нови очаравајући роман, бестселер ауторке урнебесног серијала о купохолитарки, који ће за два месеца бити и пред нашим читаоцима.
4. “МЕДУЗА”
Клајв Каслер
На микронезијским острвима, под знаком државне тајне, спроводе се важни медицински експерименти.
5. “ПОРЕКЛО”
Керин Слотер
У нади да ће оставити прошлост иза себе, лекарка Сара Линтон се сели у Атланту. Долазак младе рањене жене у ординацију враћа је у окрутан свет, свет ужаса и злочина.

Издавач:
„Centeru”
Страна: 421
Цена: 12,99 фунти

КЊИГА НЕДЕЉЕ “МИКРОКОМОСИ”

Чаробне приче о Медитерану

РОМАНСИЈЕР, приповедач, есејиста, драмски писац, књижевни историчар, Клаудио Магрис (1939), који, иначе, живи у Трсту, где је дуго година био професор на тамошњем универзитету, један је од најзначајнијих савремених италијанских писаца европског реномеа, чије су књиге и есеји преведени на све значајније језике. Познат је и као велики зналац историје и културе средње, јужне и југоисточне Европе, што се може видети и из књиге прича “Микрокосмоси”, за коју је добио награду “Стрега”, најзначајније књижевне признање у Италији.

Књига новела приповеда о Трсту и Медитерану, о Венецији и Дунаву, о јадранским острвима и местима, о ведрини и светлости мора, о Италији и другој Југославији и њеној пропасти. Трст, са својом историјом и свакодневном, славним људима и обичним местима, јесте тежишно место ове збирке, која се, потом, шири на цео Медитеран, доносећи узбудљиве, проницљиве и заносне

приче из историје и живота, литературе, медитеранских легенди и слојева памћења.

У овим новелама, пуним мудрости, ретких са знања и аутентичних искустава, Магрис полази од малих, сведених и готово интимних простора, као што је неки кафе, какво мало острво или неки сеновити врт, да би потом ширио своју приповедну перспективу и у простору и у времену - каже уредник Гојко Божовић за “Новости” - Захваљујући таквом мајсторском поступку, у књизи добијамо повест читавог Медитерана и простора, као и раскошне историје, како тршћанских улица и паркова, тако и историје које су се збивале на мање или више познатим медитеранским острвима или бродовима који су у новим или старијим временима крстарили овим просторима. “Микрокосмоси” су можда најзанимљивија и најузбудљивија књига о Медитерану у којој се може бескрајно уживати, али и много сазнати. Преводилац је Снежана Милинковић.

КЛАУДИО МАГРИС

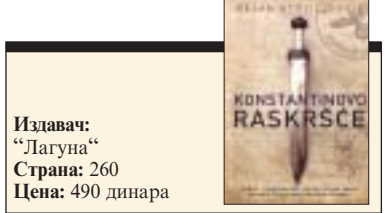
Издавач:
“Архипелаг”
Страна: 229
Цена: 993 динара

“КОНСТАНТИНОВО РАСКРШЋЕ”

ДЕЈАН СТОЈИЉКОВИЋ
Мач и вампир

РОМАНОМ “Константиново раскршће” нишки писац Дејан Стојиљковић (1976) демонстрирао је одлично познавање свих правила последњих година веома популарног жанра - трилера са аутентичном историјском потком и личностима, уз елементе мистерије и хорора.

Радња је смештена у Нишу 1944, и представља веома живописну слику града тог времена, а у центру збивања су потрага за тајанственим мачем римског цара Константина Великог, који се налази испод темеља античког Наи-

Издавач:
“Лагуна”
Страна: 260
Цена: 490 динара

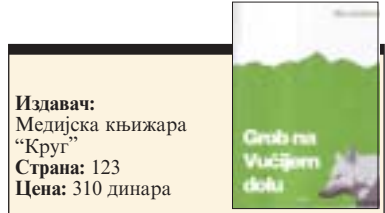
са, и опаци вампир који растрже војнике окупаторе. Упорни официр СС Хајнрих Кан, на личну иницијативу Хајнриха Химлера, успева да дође до места где је сакривен мач, који је, према легенди, један од три дела нестала са крста на којем је Христ распет. У причу су уплетени и загонетни четнички мајор Немања Лукић, бојем и хармоникаш Светислав Петровић Нишавац, богати трговац Крман Теофиловић, група илегалца... Врхунац узбудљивих догађаја збива се у ноћи савезничког бомбардовања града.

“ГРОБ НА ВУЧИЈЕМ ДОЛУ”

МИЛАН ЈОВАНОВИЋ
Танана запажања

ПОСЛЕ пет запажених романа (“Монах”, “Ратник”, “Теодора”, “Зимовање на приморју” и “Господар”), Милан Јовановић (1967), правник по струци, који тренутно живи с породицом у Минхену, књигом “Гроб на Вучијем долу” успешно се представио и као приповедач.

Грађу за приче аутор најчешће узима из животне збиље, примећује рецензент Дејан Ђорђевић. Обични догађаји, најзглед незанимљиви, подстичу на уметничко преобликовање, онеобичавање.

Издавач:
Медијска књижевност
“Круг”
Страна: 123
Цена: 310 динара

Писац не жели да се бави “крупним” или “вечним” литерарним темама, већ уметнички надограђује једноставне фаволе. Из сваке ситуације, а то је његова посебна одлика, изводи танана психолошка запажања о људима. Посебно је занимљива прича према којој је књига насловљена, а у којој се говори о сусрету старице, бивше партизанке Јованке, која разочарана послератном комунистичком идеологијом живи у планини, и професора Младена, који јој у посету долази са одређеном намером.

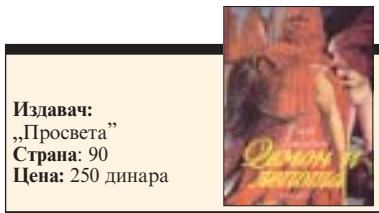
Драган БОГУТОВИЋ

“ДЕМОН И ЛЕПОТА”

ПРЕДРАГ - БАЈО ЛУКОВИЋ
Уклети стихови

ГОДИНАМА са успехом присутан на две сцене, књижевној и ликовној (где је славу стекао сликом “Портрет једне тајне”, којом је доказао да је сликар Мона Лизе аутопортрет Леонарда да Винчија), Предраг - Бајо Луковић (1958), у деветој песничкој књизи “Демон и лепота”, још једном показује оно што су сви критичари уочили - да припада роду бутлеровски и поовиски уклети песника.

Грозничав унутрашњи живот, температура унутрашње грознице, душевна

Издавач:
„Просвета”
Страна: 90
Цена: 250 динара

резигнација, основни су покретачи ове поезије. Луковић гради поезију од уклетости постојања, животне искошености и једног перманентног јеритизма у односу на свет, каже рецензент Алек Вукадиновић. Кроз лавиринте речи, примећује други рецензент Петар Пајић, песник кроз муке супротности трага за чистим и непорочним. Пут према чистом бићу је пун стрепњи, стрм и опасан, између сенки, кроз несанице. Збирка је оплемењена ауторовим цртежима.

Предраг Бајо Луковић

Окуси

Одсеци комад мога меса
Усоли добро, ушшци маљем -
Тако се бол са њега сјиреса,
Месо ти своје кроз стих шаљем.

Ошкити део моје душе,
Помешај са њим ушшак крви
Тако ћеш себе сјасити суше
И бола који сјашире - мрви.

Окуси комад бића мога
Кој њворе месо, крв и душа
Тако ћеш лакше сјознајти Бога
И црног Бавола који је куша.

Окуси комад бића мога.

ПОСЛЕ ЧЕТИРИ ДЕЦЕНИЈЕ, ПОНОВО У ПУНОМ САСТАВУ ДРУЖИНА МОНТИЈА ПАЈТОНА

А сада... васкрс Брајанов

Биљана Никовић

СМРТ је ућуткала брбљиве Американце и зауздала надобудне Енглезе, али ће се са, пре две деценије преминулим Грејамом Чепменом, још дуго прегањати. Преминули Чепмен, који ових дана није баш расположен да даје

изјаве, како објашњава његов пријатељ Клиз, васкрснуће у Њујорку 15. октобра да са Теријем Џонсом, Мајклом Пејлином, Теријем Гилијамом, Ериком Ајдлом и Клизом прими награду за животно дело Британске филмске академије.

Ко је очекивао шпанску инквизицију?! А она се, ипак, појавила у ударном термину на енглеској државној телевизији. И како су знали да "нервирају и ствари чине генерално иритантним", тако ће дружина "Летећег циркуса Монтија Пајтона" ове јесени поново бити на окупу.

У пуном саставу, последњи пут били су 1983. године на снимању "Смисла живота Монтија Пајтона". Сви су због покварене паштете од лососа (чак и ако је нису пробали) завршили у рају - где је сваког дана Божић. Био је то пајтоновски опроштај од публике. Истина, сви су углавном остали везани за филм, али су им се путеви ретко укрштали. Клиз је наставио да засмејава публику. Од

и једином пајтоновском Американцу Терију Гилијаму, главном кривцу за незаборавне анимације у свим "ТВ циркусима". Тери Џонс, који је пре десетак година био у Београду, као гост Феста, такође је наставио са глумом, док се на телевизији углавном бавио дејим образовним програмом. Прилику да уживо виде и Мајкла Пејлина, имали су становници српске престонице, када је у својим филмским путовањима посетио "нову Европу". Дух Монтија Пајтона, најчешће је опседао Ерика Ајдла. На-

ставио је и он са глумом на филму попут својих пријатеља, али се непрестано враћао непрежаљеном "Циркусу". Од почетка миленијума опседала га је идеја да "Летећи циркус" слети поново на позоришну сцену. После четири године припреме, и благослова из "министарства смешног хода", у Чикагу је премијерно изведен "Монти Пајтон Спемалот". Уследио је Бродвеј и престижно признање "Тони". Тек после огромног успеха и награда, Свети грал је пронађен и на Вест Енду. Позоришна верзија незаборавног филмског издања "Монти Пајтони и Свети грал", чија се прича ослања на предање о краљу Артуру и витезовима Округлог сто-

ла, публику је оборила с ногу. Ајдл је са Џоном Ду Презом осмислио нове сонгове који су се сјајно укопили уз познате шалтиве стихове и гегове. Лансирање космичке кобасице, хорско певање "Грка Зорбе", Мадонине "Као девице", плесачице са Копакабана, без сумње би потписали и остали пајтоновци из најбољих дана, који су се појавили међу публиком.

Све што су снимили од 1969. до 1983. године и данас се гледа и препричава. У мору натписа о непревазиђеним циркузантима на Интернету, издваја се "Монти Пајтон пот-

пуно бескорисни сајт". Ту се одмах објашњава да је то "потпуно неауторизован, потпуно блесав и потпуно бескористан сајт" али са свим скечевима из серијала филмова.

И после свега потпуно другачијег, од аутора и

чланова Монтија Пајтона, стиже још један "прекид програма" од кога "боли мозак". Шести члан Грејам Чепмен, кога су сви заједно по његовој жељи још 1989. године посебно пајтонсовком изведбом и песмом "Always Look On The Bright Side Of Life" испратили у рајске вртове, враћа се међу живе. Тако су одлучили његови пријатељи Џонс, Пејлин, Гилијам, Ајдл и Клиз. На Чепмену је, без обзира на то што како рече Клиз "није у неком расположењу ових дана" само да се појави у Зигфилд театру. А онда следи васкрс Брајанов. ◆

ЗАВРШЕН ТРИДЕСЕТ ТРЕЋИ ФЕСТИВАЛ ФИЛМСКОГ СЦЕНАРИЈА У ВРЊАЧКОЈ БАЊИ

У знаку оних који долазе

Б. Анђелић

ИАКО остварен са "безобразно мало пара" помоћи, 33. фестивал филмског сценарија у Врњачкој Бањи био је веома добра манифестација савременог српског филма. Одржан од 8. до 12. августа, био је платформа савремених сценариста и редитеља српске филмске продукције. Да је дошло и до приказивања филмова "Аждаха" Срђана Драгојевића и "Обични људи" Владимира Перишића, била би то релевантна промоција свега оног што је на плану играног филма реализовано и остварено у новој српској кинематографији.

Чињеница да је фестивал међу гостима имао представнике сродних манифестација, попут "Софе-

ста" из Сопота и "Глумачких сусрета" из Ниша који су представили и своју нову едицију филмских књига, фестивала из Херцег Новог, институција попут Кинотеке, ФДУ из Београда, Академије из Новог Сада, уз видљиво одсуство представника Министарства културе и Филмског центра Србије, ипак говори о могућим путевима сарадње у будућности ма каква она била.

Реализован скромним средствима, фестивал је, уз многе оправдане и видљиве мањкавости, успео у

свом крајњем салду да се резултатима уздигне изнад матрице "колико пара, толико музике". Са својом традиционалном школом драматургије, програмом филмова студентата под називом "Млади лавови" у избору Вука Павловића, округлим столом о нашем оскарвцу Стиву Тешићу и приказивањем неких од филмова рађених по његовим сценаријима, омажом редитељу Пуриши Ђорђевићу поводом 85 година живота, Фестивал је остварио и на добра начин заокружио

још једну филмску позитивно интонирану причу.

Та се "добра прича" пре свега односи на чињеницу да је такмичарски део протекао у знаку оних који долазе - младих дебитаната српске кинематографије. Поред раније виђених филмова "Зона мртвих" Милана Коњевића и Милана Тодоровића, "Живот и смрт порно-банде" Младена Ђорђевића и "Тамо и овде" Дарка Лунгулова, овде су се нашли и филмови "Срце је мудрих у кући жалости" Марина Малешеви-

ћа, "Београдски фантом" Јована Тодоровића, "Неко ме ипак чека" Марка Новаковића, "Бавоља варош" Владимира Паскаљевића, као и "Хитна помоћ", угледног документаристе, нешто старијег дебитанта Горана Радовановића. Сви они донели су доста свежине у жанровском, али и естетском плану, уз завидан ниво сценаристичке подлоге и редитељских решења.

У већинском друштву дебитаната угледно место заузео је и потврђени аутор вишеструко награђеног филма "Турнеја", Горан Марковић. Реч је о остварењу које на сценаристичком, редитељском и глумачком плану представља врх наше прошлогодишње продукције. ◆

УЗ ИЗЛОЖБУ ЉИЉЕ ПАВЛОВИЋ ДИЕР

Премостити даљине

Тања Крагујевић

Љиља најчешће гледа спуштеног погледа. Када га подигне, у њему је већ читави свет, обојена тишина оног што је Љиља из себе сам изнео.

И њене руке, док мирују, те шаке, док не држе ништа, привидно празне, одају колико дуго већ, и непрекидно, додирују и разумеју папир, платно, угљен, свилу.

Као да кроз њих протиче само ткање времена, које не видиш, док му њена слика не подари визуелно благо примарне али и трансцендентне тваре. Чистог смисла.

У суштини, оно што сам у на-шем заједничком безградском дебињем сматрала стидљивошћу, није се изменило, само је током година стицало други облик, бескрајно поштовање форми које чине наше постојање, а којима уметност даје видљивост. Као да је лични естетички белег, већ сам по себи - то наше постојање у обрлености обликом.

Тако је прелазу из Љиљиног меморије, и њеном сенситивном, светлости различитих поднеба: висока духовност њене родне Тополе, златни одзвон Византије и плаветност неба, са медитеранским реминисценцијама и са дубоким памћењем говора фрески и мозаика. Као оплемењени знаци фундамента различитих култура, сабрани су у зрелост спиритуалног гласа, и чине умножене структуре њеног унутрашњег вида, просветљеног прозирношћу азуре.

У Љиљиним сликовном погледу, наталожена су упришта њених финих резова. Пут свиле са застанцима. Са зачином децентне приче, и дугим мирним тишинама. У њима - уместо бесмислене буке велеграда, који расту, и заробљују нас сиромаштвом свог изобиља - она успева да чује своје биће, као мерењање стакала дубинских океанских драгуља, или као шумор у оку невидљивог блага Марка Пола. Враћа нас тако у саму жељу за покретом, у откривачку чежњу, важност и вредност невидљивог, као чист дар наслеђа, и као суштинско благо света - које је из света ишчишело.

Бене трепавице се спуштају као мали засуни, који ће, када се очи поново подигну, открити на папиру пред собом бескрајно танане линије. Сличне онима које под дрвеним капима скровитних медитеранских кућа оставља сунчан дан. Повијање морских трава у још непротумаченом. Или капљице што падају са весла у покрету, над водом.

ЗОРАН ЋИРИЋ О НОВОМ РОМАНУ "НОЋ СВИХ СВЕТИХ", ЖАНРОВСКОЈ КЊИЖЕВНОСТИ, НИШВИЛУ И НИШУ

Људске душе ИЗ ПОДЗЕМЉА

Драган Богutowић

Као што је "Хобо" доживљаван као рендгенска слика "српских деvedесетих", тако је "Ноћ" скенирани приказ прве декаде у 21. веку. Нишвил живи пуним плућима, као типични "српски Холивуд"

Нинову награду за роман године, а после ње и награду Народне библиотеке Србије за најчитанију књигу.

По завршеном економском факултету седам година радио је у "Техно-промету" и када се заситио хагинског посла, отиснуо се у свет књижевности. Сада је уредник у Нишком културном центру, пише и колумне, а у међувремену основао је ВИС "Емигранти" са којима је свирао по многим журкама. Из три брака, како воли да каже, има две жене, са другом сина Богдана, док се са другом два пута венчавао.

Порок и блуд

КАКО се својеремеши персепективни економисти "преместичу" у кооперативни андерграунд?

Порок и блуд су ми скроз узели за прав разум - ако сам га икада и имао!

"Ноћ" је нека врста наставака "Хобона", како је и назичено на корицама књиже. Шта је био његов да ову ирцих наставак и што после осам година? Није у питању механички наставак. Овде се Дишеј Хобо појављује као реинкарнација зла, дакле као војник једне ужасне силе која стално мутира у покушају да до краја потчини људску душу. Али, показује се да је људска душа покарвенија и опаснија од сваке метафизике... Напрапо је ту смрт немоћна. И "Хобо" и "Ноћ свих светих" јесу "романи епохе". Као што је "Хобо" доживљаван као (готово) рендгенска слика "српских деведесетих", тако је "Ноћ" скенирани приказ прве декаде у 21. веку (који се у Србији изгледа још није десио... Мислим, на Врли Нови век, и још Новији миленијум). Разлика је болно очигледна: митолошка подземља из претходне деценије попримила је изглед неиздржљиво реалистичког Пакла. Тај

ПРОЦЕС понајвише повезује ова два романа. Ово је класичан "црни криминал", који вам могуће сати, као Нишу, иржжа овај жанр? Овај роман представља синтезу Чендлера и Достојевског, у мало сиковитији: као да је Рејмонд Чендлер, највећи мајстор "тврдокуваног криминала", написао "Записе из подземља". Дакле, из ове помало и бизарне паралеле јасно је да "Ноћ свих светих" није класичан "црни криминал". Сувише је ту високих улога и игри, и сувише игара унутар главне приче. Заправо, најпрестижније речено, у питању је психолошки, религиозни трилер. Са много побочних референци и рукаваца које фабулу чине "помереном" у односу на класичну драматургију коју подразумева тзв. "жанровска литература". Роман је рађен гођофо "филм-

ском техником". Ви сите, иначе, понајвише као велики фан филма, што је ирисујито још од ваше прве књиже "Рио Браво", насловљене према чувеном вестерну... Од свих мојих романа, барем се мени тако чини, овде је понајмање присутна "филмска нарација". Значе, када вам је главни јунак професионални убица онда се морате потрудити да га читаоцима учините што уверљивијим. А патологија у књижевности се јасно разликује од патологије на филму... Мислим, има ту филмског ритма и монтажног присељдања, али уз мучно понирање у пису тог дијаболског, опаког, "загробног Дишеј Хоба". Отуда потре-

Посвета сину

РОМАН сите посејтили 19-годишњем сину Богдану... Роман је посвећен мом сину Богдану зато јер, између осталог, у њему се врло упечатљиво пројављују тема оцеубства. Желео сам да будем поштен у љубави кољико и у мржњи.

ба за религиозном деструкцијом милости, отуда нихилизам Пекинпоа, кољико и шизоидни мазохизам Достојевског. А наравно, без чендлеровске стилизације, та прича би постала неукусна и морбидна хемија.

Нешто попут хероина помешаног са превисе стрихнина... Јунаци "Ноћу" су израђено хладно обездушеши људи, сиремни на све, тако да читаоце понекад обузме жеља. Намерно сите инспирали на одсуство емоцији и људској сите у Нишу? Стицај околности и егзистенцијална математика преживљавања, која није ништа мање сујева од атмосфере мог новог романа. Гођофо свака вава књиже је дочекивана отречним оценама. Да ли вам што сметити или мислитити да што може бити само добра реклама? Одavno не обраћам пажњу на оно што овдашњи књижевни естаблишмент мисли о мени и мом делу.

ТАЈНА ПОПУЛАРНОСТИ ФЕНОМЕНА САГЕ "СУМРАК" ЧИЈИ СЕ ПЕТИ НАСТАВАК ОЧЕКУЈЕ С НЕСТРПЉЕЊЕМ, НЕ ПРЕСТАЈЕ ДА ИНТРИГИРА ЈАВНОСТ

Магнет - прича о забрањеној а вечној љубави

Марина Миркович

И Стефани Мајер као и ауторка "Харија Потера" Џоан Роулинг доказале су да жене и те како могу да освоје свет, да и оне - следећи најбољу Толкинову традицију - могу да створе нове, паралелне светове у које ће се, свакодневно, жудно селити милиони љубави!

ТАЈНА планетарне популарности "Сумрак саге", којом је америчка књижевница Стефани Мајер освојила читалачку публику, не престаје да интригира неуморне аналитичаре по културних феномена - што ова књижевна тетралогја, коју ће ускоро

лванау! Обе списатељице доказале су да жене и те како могу да освоје свет, штавише: да (и) оне - следећи најбољу Толкинову традицију, могу да створе нове, паралелне светове у које ће се, свакодневно, жудно селити милиони.

тиштво обезбедила књиже а авантурама Харија Потера, да би у осветљивом тинејџерском добу биле замењене незаборавном љубавном причом, смештеном у магични свет у ком мислска бића живе - и воле, барабају са "правим" људима. Но убрзо су се међу - ништа мање пасиониране, чи-

људски лепи и заводљиви - при том добри и хумани вампири, мужевни вукодлаци који опште добро претпостављају личном, Бела Свон као прототип девојке из комшилука (што у свакој, и најпресеснијој ирици аутоматски оживљава наду да и на њу негде, некад вековима чека не-

ју и на најдосађивијим местима на планети, која велича истинске животне вредности, сторија у којој добро побеђује зло, а љубав руши све могуће препреке - успех постаје неминовност. Мајсторство Мајерове огледа се управо у чињеници да је у свој "паралелни свет", поред свеприсутних митских бића попут вукодлака и вампира, којих је међу актерима више но "правих" људи, успела да утка еспску причу о - можда забрављеној, али истинској, вечној и безвременој љубави.

Опет по старом, добро уходаном обрасцу, по ком је и Хари Потер одговоран за одвајање омладине од цркве, увек будне феминистички настројене критичарке (опседнуте покушајима искорењивања сваког говештаја идеје о "слабијем" женском полу) брже-боље су осудиле Мајерову због "недопустивог односа према женама". Заслепљене својим фанатизмом, пропустиле су да примете да је у љубавној причи о Бели и Едварду свако хуманоидно биће (у кавак, речимо, спада и Беллин отац, шериф Свон, као изразити представници америчке маџије Роулингове - заштита "невидљивости" натприродних бића... Још када око тих и таквих живописних, мање савршени Едвард), моћни Волтрури који чувају границе вампирског света и чија је основна функција идентична циљевима Министарства маџије Роулингове - заштита "невидљивости" натприродних бића... Још када око тих и таквих живописних, мање савршени Едвард), моћни Волтрури који чувају границе вампирског света и чија је основна функција идентична циљевима Министарства маџије Роулингове - заштита "невидљивости" натприродних бића... Још када око тих и таквих живописних, мање савршени Едвард), моћни Волтрури који чувају границе вампирског света и чија је основна функција идентична циљевима Министарства маџије Роулингове - заштита "невидљивости" натприродних бића... Још када око тих и таквих живописних, мање савршени Едвард), моћни Волтрури који чувају границе вампирског света и чија је основна функција идентична циљевима Министарства маџије Роулингове - заштита "невидљивости" натприродних бића...

и мноштво натприродних способности. Зузете представљањем хероине ових романа као жртве и тенденциозним цитирањем Белиних изјава које указују на опасан мањак самопоштовања, поменуте критичарке нису стигле да уоче ни чињеницу да је у сваком преломном (али и мање кључном) тренутку ове саге Бела та која бира, док су Едвард (Ромео) и Дејкоб (као пандан Парису) они који су под просечног вампира - који су представљени као најопаснији предатори на свету управо због прирорбене им апсолутне савршености којом привлаче свој (људски) плен, а која подразумева

сват и оживело "вампијски" поджанр хорор литературе. Само две године након објављивања свог првог дела, Мајерова је заокружила сагу о Бели и Едварду која је постала глобални издавачки феномен - чак и на пословично лошем српском тржишту роман "Праскозорје" - закључно део серијала, доживео је другледаности, може се, изгледа, посма-

Без обзира на свеприсутну тенденцију да се уз романо о Бели Свон и Едварду Кадену веће одредница "тинејџерски", дефинисање публике која је остала верна Мајеровој од "Сумрака" до "Праскозорја" као искључиво тинејџерске - више је но ограничено. Неспорно је, ипак, да је Стефани Мајер најпре придобила припаднике генерације чије су де-

таоце серијала и одане поклонике "Сумрак" феномена уврстили и небројени студенти, дипломци, и одавно коља озрали "озбиљни" људи, што доказује шаролика старосна и образловна структура чланства на форуму "Твајлајт Србија". Ван сваке сумње је да су већ сами ликови измисли из пера Мајерове унапред били осуђени на успех: над-

и на најдосађивијим местима на планети, која велича истинске животне вредности, сторија у којој добро побеђује зло, а љубав руши све могуће препреке - успех постаје неминовност. Мајсторство Мајерове огледа се управо у чињеници да је у свој "паралелни свет", поред свеприсутних митских бића попут вукодлака и вампира, којих је међу актерима више но "правих" људи, успела да утка еспску причу о - можда забрављеној, али истинској, вечној и безвременој љубави. Опет по старом, добро уходаном обрасцу, по ком је и Хари Потер одговоран за одвајање омладине од цркве, увек будне феминистички настројене критичарке (опседнуте покушајима искорењивања сваког говештаја идеје о "слабијем" женском полу) брже-боље су осудиле Мајерову због "недопустивог односа према женама". Заслепљене својим фанатизмом, пропустиле су да примете да је у љубавној причи о Бели и Едварду свако хуманоидно биће (у кавак, речимо, спада и Беллин отац, шериф Свон, као изразити представници америчке маџије Роулингове - заштита "невидљивости" натприродних бића... Још када око тих и таквих живописних, мање савршени Едвард), моћни Волтрури који чувају границе вампирског света и чија је основна функција идентична циљевима Министарства маџије Роулингове - заштита "невидљивости" натприродних бића... Још када око тих и таквих живописних, мање савршени Едвард), моћни Волтрури који чувају границе вампирског света и чија је основна функција идентична циљевима Министарства маџије Роулингове - заштита "невидљивости" натприродних бића... Још када око тих и таквих живописних, мање савршени Едвард), моћни Волтрури који чувају границе вампирског света и чија је основна функција идентична циљевима Министарства маџије Роулингове - заштита "невидљивости" натприродних бића...